

Toelichting habitatkaart Mantingerbos - versie 4 van de t0-kaart

Provincie Drenthe (i.s.m. Interbestuurlijke Projectgroep Habitatkartering), februari 2019

Aanleiding

In 2013 is de habitatkaart van de nulsituatie (t0-kaart) afgerond en deze derde versie is goedgekeurd door de Interbestuurlijke Projectgroep Habitatkartering op 17 april 2013. In 2018 werd een geactualiseerde kaart gevalideerd (t1-kaart) en bij die validatie bleek dat de t0-kaart gecorrigeerd moest worden t.a.v. de aspecten vlakbegrenzing en onderbouwing, zodat op die aspecten geen onnodige verschillen ontstaat tussen t0- en t1-kaart.

Totstandkoming t0-kaart in 2013

De habitatkaart is in 2010 door Alterra (WUR) gemaakt op basis van de volgende bronnen:

- false-colour luchtfoto's uit 2006 t.b.v. onderscheid bos / niet-bos (zie echter de correctie in 2018);
- interpretatie Topografische Militaire Kaart (TMK) t.b.v. het criterium 'oude bosgroeiplaats' (zie echter de correctie in 2018)
- oude boskarteringen (bosreservaatkartering en kartering R. Haveman), vegetatieopnamen en expertkennis t.b.v. de bepaling van bostypen op oude bosgroeiplaatsen (zie hierna).

In 2013 is door de provincie een eindbewerking verricht:

- de vlakken met H9190 zijn H9120 geworden (zie hierna);
- de niet-bosvlakken hebben een onderbouwing uit de Top10 gekregen;
- de buitengrens is aangepast aan de definitieve N2000-grens.

Discussie bestaat echter over het noordoostelijke deel, dat op een bodem ligt dat potentieel H9190 betreft (podzol. Het betreft hier echter duidelijk een *Fago-Quercetum*, dat kwalificeert als H9120.

De aanwezigheid van H9120 is gebaseerd op luchtfoto-interpretatie, gezamenlijk met de TMK en vegetatietypen.

- Vegetatietypen bosgedeelten: *Fago-Quercetum pteridietosum* (Adelaarsvaren) en *convallarietosum* (overige). Incidenteel ook *Fago-Quercetum molinietosum* (TV900947, 1986) met Pijpenstrootje en Zachte Berk. Voor deze typen zijn ook oudere vegetatieopnames gebruikt. Voor bosgedeelten is dat acceptabel (veranderen niet snel van samenstelling). Het typenonderscheid tussen H9120 en H9190 hangt in dit geval veelal op de abundantie van Hulst en Adelaarsvaren; waar deze soorten zich eenmaal hebben gevestigd blijven deze ook decennialang aanwezig. Ook hiervoor kunnen dus oudere opnames worden gebruikt. De abundantie van oude bossoorten en de leemindicatoren kan wel sneller veranderen.
- Alle vlakken anders getypeerd als H0000 zijn te karakteriseren als *Fago-Quercetum*, inclusief de gedeelten waarvan opgemerkt wordt dat ze op basis van de bodemkaart als H9190 zouden moeten worden aangemerkt. De vegetatiedata geven in beide gedeelten een mengeling van soortgroepen aan die differentiëren voor Beuken-Eikenbossen (*Fago-Quercetum*) t.o.v. Berken-Eikenbossen (*Betulo-Quercetum roboris*) (en dus voor H9120 tov H9190): het abundant voorkomen van Hulst, ook in de boomlaag; het abundant voorkomen van Adelaarsvaren in de kruidlaag; het veel voorkomen van soorten van oude bosbodems (hier vooral Witte Klaverzuring en Gewone Salomonszegel, minder vaak Dalkruid) en indicatoren van lemige bosbodems (Grote Muur, Ruige Veldbies en Klimop, minder vaak ook Bosgiersgras en Hazelaar). In de meeste gevallen gaat het om combinaties drie of zelfs alle vier van deze soortgroepen. Vegetatiekundig kunnen dus alle bosgedeelten zonder enige twijfel als H9120 worden aangemerkt.
- Daar komt bij dat de bosbodem in het Mantingerbos als ongestoord en bijzonder oud wordt beschouwd (zie: Provincie Drenthe (2010): *Natuur in Drenthe* - zicht op biodiversiteit). Er wordt hierdoor wel gesproken van oerbos maar dat geldt alleen voor de bodem zelf.
- Formeel moet de bodemkaart als leidend worden beschouwd, maar gezien bovenstaande twee punten is er de indruk dat het hier een artefact zou kunnen betreffen. Dat zou door twee dingen kunnen worden veroorzaakt: 1) een minder geslaagde interpolatie van bodemgegevens of 2) een verhoogde basenrijkdom in de bodem als gevolg van de ligging temidden van kwelgebieden. Waarschijnlijk wordt hierdoor de intensiteit en de richting van de mineralisatie van organische stof beïnvloed, daarmee de humusvorm in het profiel, het type bosbodem en het vegetatietype. Iets

dergelijks is ook te zien aan beekdalranden, waar vaak ook grenzend aan zandige inziggebieden een lint *Fago-Quercetum* voorkomt.

- We stellen voor het habitatype H9120 voor alle bosgedeelten te hanteren.
- Overige vegetatietypen in Mantingerweiden: incomplete opname Alno-Padion (1994); meerdere graslandopnames *Molinietalia* met regelmatig *Calthionelementen*; Phragmition meerdere varianten, onder andere rompgemeenschap met Holpijp; overstromingsgraslanden *Agrostis Poa triv* Ran rep en *Glyceria*. Alle graslandopnames zijn eigenlijk te oud voor een typering.

Tijdens het opstellen van bovenstaande tekst is er een mailwisseling geweest tussen leden van de Interbestuurlijke Projectgroep Habitatkartering en de provincie Drenthe. De conclusie daarvan was als volgt:

In 2010 heeft er een uitgebreide gedachtenwisseling plaatsgevonden met Alterra, waarbij ook karteringsgegevens van Rense Haveman zijn betrokken. Het blijkt dat op de locatie met Hn21 op de bodemkaart verschillende plantensoorten voorkomen (zoals adelaarsvaren en verschillende soorten bramen) die ondubbelzinnig wijzen op Beuken-Eikenbos i.p.v. Zomereiken-Berkenbos. Alterra verwerpt heel stellig de gedachte dat het hier om H9190 zou gaan (voor alle duidelijkheid: dat er eiken staan, is verder geen enkel probleem, in tegendeel zelfs). Het kan zijn dat de bodemkaart hier onjuist is (te laag leemgehalte aangegeven), maar het kan ook zijn dat we hier te maken hebben met de uitzonderingssituatie dat op een relatief leemarme bodem (zij het direct omgeven door een veel leemrijkere omgeving) toch Beuken-Eikenbos is ontstaan. In het methodiekdocument en in het profiel zullen we de aandacht vestigen op deze situaties. Concreet betekent het dat de bodem geen hard criterium meer zal zijn voor H9120 als de vegetatie duidelijk wijst op H9120 (bij H 9190 is dat anders: die kan alleen maar voortbestaan op zeer arme gronden; daar blijft de bodem een hard criterium). Voor de kaart betekent het dat alle oud bos H9120 is en niet deels H9190. In het besluit zal ook alleen H9120 worden opgenomen. Dat laatste was al zo gedaan op basis van de informatie van Alterra in 2010. We waren ons bij het beoordelen van de kaart daar niet meer van bewust, waarvoor excuus.

Gezien de conclusie van de mailwisseling en de interpretatie van de vegetatiegegevens in het Mantingerbos zijn alle habitatypen op H9120 gezet. Twee vlakken waren oorspronkelijk H9190, deze zijn herkenbaar als "H9120 zie methodiekdocument" in opmerking 1"

Correctie t0-kaart in 2018

In het document '*Verwerking van 'Bevingingen Habitatkaart Mantingerbos (31), eerste versie van t1 - Drenthe'*' is in detail aangegeven welke correcties in de t1-kaart zijn doorgevoerd. Kortheidshalve wordt hiernaar verwezen. De correcties qua begrenzing van H9120 op de t0-kaart bleken identiek te zijn aan de correcties voor de t1-kaart. Het resultaat is dat de begrenzing en oppervlakte van H9120 ongewijzigd zijn gebleven tussen t0 en t1 als de gecorrigeerde t0-kaart (t0_v4) en de gecorrigeerde t1-kaart (t1_v2) met elkaar worden vergeleken.

Op hoofdlijnen zijn de volgende correcties doorgevoerd:

- de bosgrenzen zijn aangepast aan luchtfoto's en AHN.
- de interpretatie van de TMK t.b.v. de bepaling of iets een oude bosgroeiplaats is, is verbeterd op basis van de veel preciezere kadastrale kaart van 1832, zoals opgenomen in Bijlsma (2007): 'Mantingerbos- en weiden: de bramen (*Rubus fruticosus* agg.)'. Die kadastrale kaart is vergeleken met zowel de luchtfoto als het AHN. Dat leidt ertoe dat de grenzen van H9120 in de drie deelgebieden (Mantingerbos s.s., Thijsbosje en Noordlagerbos) zijn aangepast.
- de interpretatie van het begrip '100-jarige bosopstand' is wat aangepast in overleg met Alterra. Als het kiemjaar volgens de 4e Bosstatistiek later ligt dan 100 jaar geleden of onbekend is, maar uit de topkaarten blijkt dat de afgelopen 100 jaar steeds sprake is geweest van loofbos, dan is dat óók een honderdjarige bosopstand. Dat is inmiddels eenvoudig met de website Topotijdreis te checken. Hierdoor kon ten dele H9120 gehandhaafd worden waar geen sprake is van een oude bosgroeiplaats en er vanuit de 4e Bosstatistiek ook geen bewijs was van minimaal 100-jarige bomen.
- een open plek met een RG Adelaarsvaren (terecht onderscheiden op de t1-kaart) is als H0000 overgenomen van de t1-kaart (ongewijzigde situatie).
- singels zijn H0000 gemaakt i.p.v. H9120.
- daar waar in 2016 het onduidelijke vegetatietype SBB-42-e is gekarteerd (waarvoor geen standaard-vertaling naar een VvN-type voor geldt), is niet op voorhand duidelijk of sprake kan zijn

van H9120. Het type kan namelijk een vorm zijn van kwalificerende vegetatietypen. Het blijkt echter vrijwel steeds te gaan om locaties die niet aan de extra eisen voor H9120 voldoen. In één geval betreft het een jonge bosaanplant op een reeds in 1900 ontgonnen perceel. Het ligt voor de hand dat het nog geen 42Aa2 is (mogelijk r45RG2: kenmerkend voor jonge eikenbossen op zand).

Naast het doorvoeren van correcties is ook de onderbouwing verbeterd (waar 'weide' o.b.v. Top10 onjuist was, zijn luchtfoto-interpretaties toegevoegd).

Checklist

N2000-gebied geheel afgedekt?	ja
Alle aangewezen typen ¹ op kaart?	ja
Ook niet-aangewezen typen op kaart?	nee
Methodiek op hoofdlijnen	zie boven
Extra SBB-vegetaties meegenomen?	in dit gebied n.v.t.
Kwaliteit goed/matig aangegeven?	ja
Onderliggende vegetatieopnamen	ja
Overige typen natuur opgenomen?	nee
Geometrische nauwkeurigheid?	1:5.000
Complexen?	nee
Percentages binnen complexen?	n.v.t.
Vlakken kleiner dan minimumoppervlak?	ja (1x), maar hangt functioneel samen

¹ Definitief aanwijzingsbesluit (2013): H9120.

Wijzigingen voor Invoer in de NDVH (Nationale Databank Vegetatie- en habitatkarteringen)

17-10-2022

Conversie van Shape naar invoerformat

- De datum is gecorrigeerd,. Alleen het jaartal is weergegeven. Daarom is voor de dag en maand gekozen voor 01.

De NDVH zal voor iedere burger te raadplegen zijn, in verband met privacy zijn de namen in de geodatabase en verantwoordingsdocument geanonimiseerd.